

زلزله بم:

ارزیابی عملکرد اجتماع سازمانی مدیریت بحران

www.ketab.ir

تحقیق و تألیف:

دکتر موسی عنبری

دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

۱۴۰۰

سرشناسه	: عنبری، موسی، ۱۳۵۲- Mosa, Anbari
عنوان و نام پدیدآور	: زلزله بم: ارزیابی عملکرد اجتماع سازمانی مدیریت بحران/تحقیق و تالیف موسی عنبری.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۳۲ ص: جدول، نمودار: ۲۹×۲۲ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۹-۸۴-۴ : ۱۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: زلزله بم، ۱۳۸۲
موضوع	: Bam earthquake, Iran, ۲۰۰۳
موضوع	: زلزله -- ایران -- بم
موضوع	: Earthquakes -- Iran -- Bam
موضوع	: زلزله -- ایران -- بم -- امدادرسانی
موضوع	: Earthquake relief -- Iran -- Bam
موضوع	: مدیریت بحران -- ایران -- بم
موضوع	: Bam -- Crisis management -- Iran
موضوع	: مدیریت بحران -- ایران -- جنبه‌های جامعه‌شناختی
موضوع	: Crisis management -- Sociological aspects -- Iran
شناسه افزوده	: موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران
شناسه افزوده	: Iran Helal Institute of Applied-Science and Technology
رده بندی کنگره	: DSR ۲۰۷۵
رده بندی دیویی	: ۱۵۵/۷۲۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۶۳۱۵۰

موسسه علمی کاربردی هلال ایران

www.ketab.ir

عنوان: زلزله بم: ارزیابی عملکرد اجتماع سازمانی مدیریت بحران
تحقیق و تالیف: موسی عنبری
ویراستار: مسعود رجیبی سراجی
طراح: احمد موسائی سنجری
ناظر چاپ: حسن اشرف‌زاده خیابانی
ناشر: مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی هلال ایران (وابسته به جمعیت هلال احمر)
چاپخانه: بهرنگ
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
تاریخ و نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۹-۸۴-۴
بهاء: ۱۵۰۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این اثر متعلق به "انتشارات مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی هلال ایران (وابسته به جمعیت هلال احمر)" است و هر نوع استفاده بازرگانی از این کتاب اعم از زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتر یا تکثیر به هر صورت دیگر کلاً و جزئاً ممنوع و قابل تعقیب قانونی است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)
نشانی: تهران، میدان فلسطین، خیابان ایتالیا، مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی هلال ایران، پلاک ۱
تلفن: ۶۰-۸۸۹۹۳۹۵۹ دورنگار: ۸۸۹۵۴۰۰۷ کدپستی: ۱۴۱۶۶-۴۴۹۹۳

وبسایت: www.helal-uast.ac.ir

عنوان	شماره صفحه
مقدمه	۱۸
پیشگفتار	۱۹
بخش اول: رخداد زلزله	
فصل اول: زلزله و آثار آن	۲۳
تاریخچه	۲۳
فعالیت اقتصادی	۲۴
تاریخچه لرزه خیزی	۲۵
ابعاد خسارت حادثه	۲۸
بخش اول: زمینه	۲۸
۱. زلزله	۲۸
۲. واکنش سریع	۲۸
بخش ۲: ارزیابی خسارت	۳۰
۱. بخش اقتصاد و اثرات بر اقتصاد کلان	۳۰
الف. کشاورزی	۳۰
ب- بازرگانی	۳۴
ج- بخش صنعت	۳۵
د- اثرات بر اقتصاد کلان	۳۷
۲- زیرساخت‌ها (تأسیسات زیربنایی)	۳۹
الف: سیستم تأمین و توزیع آب شهری	۳۹
ب: سیستم تأمین و توزیع آب روستاها	۴۰
ج- سیستم فاضلاب	۴۲
د- سیستم توزیع برق	۴۳
ه- ارتباطات راه دور	۴۳
و- راه‌ها و جاده‌ها	۴۴
ز- گاز طبیعی	۴۵
ح- خلاصه ارزیابی خسارات زیرساخت‌ها	۴۶
ت- خلاصه هزینه بازسازی و راه‌اندازی زیرساخت‌ها	۴۶
۳- ساختمان‌های اداری	۴۸
۴- بخش مسکن	۴۹
الف- ارزیابی خسارات	۴۹
ب- بازسازی و تعمیر مسکن	۵۱
۵- زیرساخت‌ها و خدمات اجتماعی	۵۲
الف- مقدمه	۵۲
ب- آموزش	۵۲
ج- خدمات بهداشتی	۵۵

- نمودار ۷-۱۲: دیاگرام نمودار مسیر اثرات متغیرهای مستقل بر چگونگی بهداشت منطقه با واسطه رفتار و عملکرد امدادگران داخلی..... ۴۱۳
- نمودار ۸-۱۲: دیاگرام نمودار مسیر اثرات متغیرهای مستقل بر چگونگی ارائه پوشاک با واسطه رفتار و عملکرد امدادگران داخلی و نظم و امنیت..... ۴۱۵
- نمودار ۹-۱۲: دیاگرام نمودار مسیر اثرات متغیرهای مستقل بر چگونگی ارائه چادر با واسطه رفتار و عملکرد امدادگران داخلی و نظم و امنیت..... ۴۱۷
- نمودار ۱۰-۱۲: دیاگرام نمودار مسیر آثار متغیرهای مستقل بر چگونگی ارائه مواد غذایی و آب آشامیدنی با واسطه رفتار و عملکرد امدادگران داخلی و نظم و امنیت..... ۴۱۸
- نمودار ۱۱-۱۲: دیاگرام نمودار مسیر آثار متغیرهای مستقل بر چگونگی عملیات تدفین با واسطه رفتار و عملکرد امدادگران داخلی و نظم و امنیت..... ۴۲۰
- مدل ۱-۱۳: تعامل بخش‌های مختلف جامعه اجتماع سازمانی امداد و نجات کشور..... ۴۲۴
- جدول ۱-۱۴: اشکال برنامه‌ریزی و فعالیت‌ها در فرایند مدیریت فاجعه بم..... ۴۴۴
- جدول ۲-۱۴: پیشرفت فیزیکی واحدها تا اوایل زمستان ۱۳۸۳..... ۴۷۰

وقوع حوادث و بلایا و به ویژه سوانح طبیعی از جمله رویدادهای همراه با انسان در تاریخ بشریت بوده و بررسی سیر تاریخی واکنش اشرف مخلوقات به این وقایع، توسعه رفتار حفاظتی خود در قبال رویدادهای همراه با خسارات بوده است. پر واضح است که تکامل این تقابل مبتنی بر داده‌های بدست آمده، ایجاد و توسعه دانش مدیریت بحران بوده است.

امروزه از جمله مقوله‌های مهم و مورد توجه محققین و برنامه‌ریزان در حوزه دانش مدیریت بحران، ارزیابی عملکردها و توجه به درس آموخته‌های حوادث و سوانح است که کمک بسیاری به اصلاح روش‌ها و برنامه‌ها و به طور کلی توسعه دانش مذکور می‌نماید.

وقوع حوادث و سوانح مختلف در جغرافیای ایران عزیز، هرچند تاسف‌آور و همراه با هزینه‌های بسیار می‌باشد اما فرصت بزرگی برای بهره‌مندی از آموخته‌ها در توسعه دانش مدیریت بحران می‌باشد.

زلزله مهیب دی ماه ۱۳۸۲ در شهرستان بم، به عنوان یک فاجعه ملی برون دادهای مختلفی داشت که از جنبه مورد اشاره در این گفتار، بسان دانشگاه بزرگی برای علاقمندان به ایفای نقش در توسعه دانش مدیریت بحران به شمار می‌رود و جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران به عنوان بزرگترین سازمان امدادی کشور که خدمات شایان توجهی را به آسیب‌دیدگان فاجعه بم ارایه نمود، در راستای ایفای نقش در تولید دانش مدیریت بحران اقدامات مرتبط نیز به انجام رسانده است که طرح تحقیقاتی بررسی عملکرد اجتماع سازمانی امداد و نجات کشور در مدیریت زلزله بم از آن جمله است.

کتاب حاضر ارایه خلاصه‌ای از نتایج طرح مذکور می‌باشد که به همت جناب آقای دکتر عنبری و همکاران به انجام رسید و مؤسسه آموزش عالی علمی کاربردی هلال ایران مفتخر است در راستای فراهم نمودن زمینه بهره‌مندی علاقمندان از گوشه کوچکی از درس آموخته‌های فاجعه بم، نسبت به انتشار نتایج مذکور در قالب کتاب حاضر اقدام نموده است.

امید است با همکاری صاحب نظران و کارشناسان حوزه‌های مرتبط، گام‌های بیشتر در این زمینه برداشته شود.

دکتر احمد سلطانی

رئیس مؤسسه آموزش علمی کاربردی هلال ایران